

Kolumn

Welke Amsterdammer?

Onafhankelijke daderanalyse sedert 1877

Mieke Aerts

Gefeliciteerd, beste abonnee van Het Goede Weekblad! Natuurlijk heeft het u de afgelopen maanden gehinderd dat de rest van Nederland ademloos het spuurwerk van onze nationale politie kon volgen via Het Slechte Dagblad en De Slechte Omroep, terwijl u zich verantwoord moest verdiepen in de toekomst van het socialisme en andere verheven vraagstukken. Natuurlijk heeft u zich afgevraagd waarom alleen Slechte Bladen en Omroepen hun lezers de spanning en sensatie bieden van een ferme DADERANALYSE, compleet met wetenschappelijk verantwoorde profielen. Maar van nu af hoeft dat niet meer. Want dankzij de redactie van Het Goede Weekblad kunt u nu deelnemen aan de cursus DADERANALYSE VOOR EN DOOR INTELLECTUELEN. Bestudeert u de volgende proeflessen en beslist u dan of DADERANALYSE ook uw leven kan verrijken.

Les 1. Wij lezen: "De detektive is de typiese romanvorm van onze tijd, aangezien het verhaal pas goed begint wanneer het subjezt aan zijn einde is gekomen". Als wij geïnteresseerd zijn in de vraag wie deze uitspraak op het geweten heeft, dienen wij de daarin - in de uitspraak dus, maar ook in het geweten - vervatte aanwijzingen zorgvuldig te bestuderen. U komt er verder mee dan u op het eerste gezicht denkt.

Het is een citabele, want immers zojuist geciteerde, uitspraak. De auteur moet dus wel een held van de kultuur zijn. In dat geval gaat het zeker om een held van het postmodernisme, in de volksmond wel aangeduid als *pomo*. Immers: kenmerkt een *pomo* zich niet door het aanprijzen van door *high brows* als *pulp* beschouwde kultuurprodukten in voor *high brows* aanvaardbare termen? En is het niet typies postmodern om iets als de Dood van Het Subjezt met zoveel luchthartigheid ten tonele te voeren? Verder! De 'detektive' waar het de auteur om gaat is blijkens de omschrijving van de verhaallijn een zogenaamde *who-dunnit*, een puzzeldetektive. Daaruit volgt dat de auteur hoogstwaarschijnlijk een vrouw is, aangezien zoals bekend vooral vrouwen de *who-dunnit* variant van de detektive waarderen, terwijl mannen de *hard-boiled* konfrontatie met seks en geweld verkiezen.

Wij lijken nu te worden gedwongen tot een paradoxale konklusie, als zou een auteur tegelijk held van de cultuur kunnen zijn en vrouw. Maar geen nood, het is juist deze paradox die ons op het spoor van de juiste auteur zet. Die auteur is natuurlijk niet Martin Heidegger, maar Gertrude Stein. Gertrude Stein, Amerikaan in Frankrijk, *pomo avant la lettre*, was namelijk geen vrouw, maar lesbies. Einde les 1.

Kursusinformatie: Dit is slechts een eenvoudig voorbeeld van de schitterende resultaten die ook u kunt bereiken wanneer u zich door zelfstudie de verschillende hulpmiddelen van de moderne logika hebt eigengemaakt. Tekent u zich dus nu in op onze cursus. Wanneer u tevens het juiste antwoord weet op de vraag "Wat geeft u iemand die behalve alles óók een uitgesproken mening heeft?", dan ontvangt u de volgende zeven lessen gratis.

Waarschuwing 1: deze cursus heeft uitsluitend betrekking op het leren vinden van de juiste auteur. Wanneer u geïnteresseerd bent in de vraag of wat de auteur vindt ook juist is, verwijzen wij u graag naar onze vervolgcursus DADERANALYSE II (VOOR EN DOOR GEVORDERDE INTELLEKTUELEN).

Waarschuwing 2: familieleden, sympathisanten en trouwe leerlingen van ouders zijn van deelname aan deze cursussen uitgesloten.

Les 2. Stelt u zich voor dat een herdenkingsartikel over een vooraanstaande socialistische politikus voor de helft bestaat uit zinsneden als de volgende:

Deze politikus was behalve een volbloed *homo politicus* ook, voluit, een mens. Deze politikus had als mens het nadeel dat hij slechts met mate over takt beschikte. Hem is vaak een zekere nonchalance in de persoonlijke omgang verweten. Deze politikus beschikte als mens over een brede kulturele belangstelling. Deze politikus vergat als mens nog wel eens de privé-omstandigheden van zijn planten. Deze politikus had als mens het nadeel dat hij bij kind en kleinkind net zo bekend was als bij het Nederlandse volk: van de televisie. Deze politikus zijn zulke kleine nalatigheden in de dagelijkse omgang door velen met liefde vergeven omdat hij geen *gourmet* was. Deze politikus kon effectief geplaagd worden met zijn 'bezorgde ouderlingengezicht'. Deze politikus wenste zich nog wel eens provocerend uit te laten over muziek. Kies nu één van de volgende konklusies:

- a) Deze mens had een interessant oordeel over muziek omdat hij een interessant politikus was.
- b) Deze mens was een slecht politikus omdat hij niet wist of je jarig was of nog niet.
- c) Het is eigenlijk niet duidelijk welke konsequenties het menselijk leven van deze politikus zal hebben voor zijn politieke biografie. Het is wel

duidelijk dát wij zijn politieke biografie moeten herlezen vanuit de vertederende wetenschap dat hij als mens slechts met mate over takt en smaakzin beschikte.

d) Deze politikus heette niet Martin Heidegger, maar Joop den Uyl.

Les 3. U woont een groeps gesprek bij tussen gevorderde kursisten. Het gaat er nu niet meer om de juiste schrijver te vinden of de juiste politikus, maar de juiste filosoof. U hoort:

De reduktionistische rechercheur : volgens mij kan de juiste filosoof niet bij deze groep auteurs zitten. Want deze auteur is kommunist. En deze auteur is van mening dat de Hoge Opdracht van Haar Werk onverenigbaar is met een gelukkig liefdesleven. En deze auteur is socialist. En deze auteur is een man. En deze is een verstokte nazi. En deze heeft haar vrouw vermoord. En deze schrijft in het angelsaksies-analyties. En deze in het frans-analyties. En deze schrijft in de krant.

De relativistische rechercheur : zo gemakkelijk kom je niet van je werk af. Een juist filosoof kan toch een onjuiste moeder zijn! Erger nog, misschien moet een goede moeder soms wel een slecht filosoof zijn, omdat de voorwaarden waaronder excelleren op het ene terrein mogelijk wordt vaak onverenigbaar zijn met de voorwaarden voor excelleren op het andere terrein. Dus als ik iets weet van iemands prestaties op het ene terrein, dan weet ik nog niets over haar prestaties op het andere terrein. Met andere woorden: het doet er helemaal niet toe wat al die auteurs als mens op hun geweten hebben; zolang wij op zoek zijn naar de juiste filosoof moeten we alleen letten op wat ze als filosoof presteren. Dat is al ingewikkeld genoeg.

De reduktionistische rechercheur : jij klinkt wel minder zelfverzekerd dan ik, maar jouw vooronderstellingen zijn ook behoorlijk gemakzuchtig. Hoe weet je zo zeker dat de wereld verdeeld is in verschillende terreinen die elkaar niet raken? Hoe weet je zo zeker dat iemands prestaties op het ene gebied niets voorspellen over haar prestaties op het andere gebied? Erger nog, dat voor jou het onderscheid tussen moederschap en filosofie kennelijk het meest vanzelfsprekende voorbeeld is van een strikte scheiding der sferen, doet mij vermoeden dat jij te seksisties bent om de juiste rechercheur te kunnen zijn.

De relativistische rechercheur : kom nou, je bent toch zelf ook niet van mening dat vrouwen omdat ze moeder zijn, of kunnen zijn, een speciale relatie hebben tot het juiste filosofiese standpunt? Maar je hebt gelijk, ik formuleerde mijn visie veel te absoluut. Ik bedoelde eigenlijk niet dat niets met iets samenhangt, maar alleen maar dat we voordat het onderzoek is afgelopen niet weten hoe de samenhang er precies uitziet.

De kritiese journalist : en dat onderzoek gaat zeker jaren duren, hè?

De reduktionistische rechercheur : als we alleen met filosofiese recherche

onder elkaar te maken hadden, dan misschien wel. Maar gelukkig kunnen we voor deze belangrijke zaak gebruik maken van de ervaring van verscheidene teams uit andere sectoren. Zij hebben wat wij in het vak noemen "verschillende lokaties" onderzocht. Als wij er binnen de filosofie niet uitkomen, dan kunnen wij dus duidelijkheid verkrijgen op basis van de elders verkregen identifikaties. Ik noemde u daarnet al een aantal interessante voorbeelden.

De relativistische onderzoeker : nu spreek je jezelf tegen. Ik heb net moeten toegeven dat er geen waterdichte schotten bestaan tussen verschillende levenssferen, maar jij was het met mij eens dat niet elke menselijke hoedanigheid of elk biografies detail relevantie bezit voor alle andere hoedanigheden en details.

De reduktionistische onderzoeker : hoezo eens? Ik vind inderdaad dat vrouw-zijn of moederschap geen garantie biedt voor juiste filosofie. Maar we hebben het nu niet daar over, maar over betekenisvolle keuzes: je vrouw vermoorden of niet, goede politieke loyaliteiten hebben of niet, een man zijn of niet, een priesterlijke, anti-lichamelijke zelfopvatting hebben of niet.

De kritiese journalist : heehee, wat doen die twee laatste kwesties er nu toe? Iemand kan het toch niet helpen dat zij als mens een man is, of een puritein, of voor mijn part een muziekliefhebber, of een ouderling of een plantenhater? Dat zijn toch geen betekenisvolle keuzes?

De reduktionistische onderzoeker ; hm.

De relativistische onderzoeker : kijk, dat bedoel ik nou: zodra je bepaalde biografiese details als betekenisvol aanwijst voor andere, bijvoorbeeld partijkeuze voor filosofie of andersom, krijg je alleen maar meer onderzoek en discussie, in plaats van minder. Want welke zaken zijn relevant en welke niet? En wat betekent bijvoorbeeld een bepaalde politieke loyaliteit eigenlijk? Volgens mij lijkt jou de duidelijkheid elders, binnen andere teams, groter om de eenvoudige reden dat jij niet zo vertrouwd bent met "andere lokaties". Ik wed dat de diverse plaatselijke teams elk binnen hun eigen lokatie net zoveel moeite hebben om tot een duidelijke identifikatie van daders te komen als wij binnen ons team. Begrijp me goed, ik ben niet tegen dat soort discussies, want tenslotte ben ik net zo goed van de recherche als jij. Als recherche bestaan we slechts zolang we onderzoek doen en dus discussiëren. En ik wil er wel voor uitkomen dat ik hoop dat we nog lang bestaan en dat dus ons onderzoek lang duurt en onze discussies ook.

De amsterdamsse hoofdinspekteur : dames, dat u van die eindeloze discussies voert is al erg genoeg. Maar houdt u het in godsnaam binnen het team, want het publiek is er nog niet aan toe om de politie te zien discussiëren in plaats van arresteren.

De politikus met de brede kulturele belangstelling : maar ik wilde er net even op wijzen dat u het steeds over de biografie van de auteur heeft terwijl

u op het werk doelt. Ik meen begrepen te hebben dat een dergelijke benadering onder literatuur- en kunstcritici toch erg ter discussie staat. Heet dat niet: een radicale afwijzing van expressie en representatie?

De amsterdamse hoofdinspekteur : daar heb je het al. Nog meer publiek, nog meer discussie. Voor we het weten kunnen de daders zich ongemerkt onder de menigte mengen of zelfs onder ons team!

Les 4. U leest: "De Groene is een eigenzinnig weekblad, dat mikt op een hoog kwaliteitsnivo. De door ons gekozen onderwerpen zijn niet altijd populair en vergen van onze lezers een zekere intellectuele inspanning. Daarom zal onze krant ook nooit een massablad worden - en dat is ook niet erg. Maar zo klein hoeven wij ook weer niet te blijven. Teken daarom nu in op het oudste en puurste opinieweekblad van Nederland".

Vragen: geen vragen, maar antwoorden. Wij hebben u nu het juiste antwoord voorgezegd op de vraag: "Wat geeft u iemand die behalve alles óók een uitgesproken mening heeft?". Daarom ontvangt u de volgende zeven lessen niet gratis.

Les 5. U leest: Deze Filosofie is een eigenzinnige Filosofie, die mikt op een hoog Kwaliteitsnivo. De door Ons gekozen Onderwerpen zijn niet altijd populair en vergen van Onze lezers een zekere Intellectuele Inspanning. Daarom zal Onze Filosofie ook nooit een massafilosofie worden - en dat is ook niet erg. Maar zó klein hoeven Wij ook weer niet te blijven. Teken daarom nu in op de Oudste en Puurste Filosofie van Duitsland.

Vragen: geen vragen, maar antwoorden. Wij hebben u nu het juiste antwoord voorgezegd op de vraag: "Hoe herken ik in een oogopslag of ik met een juiste, dan wel een onjuiste filosoof van doen heb?". U doet dat dus aan de woordkeuze en aan het gebruik van verkeerde letters (de zogenaamde hoofdletters). U hebt daarmee gratis een uitgesproken mening over Martin Heidegger ontvangen. U kunt nu les 4 beter niet meer overlezen.

Les 6. U wist al dat familieleden, sympathisanten en trouwe leerlingen van daders uitgesloten zijn van deelname aan onze kursussen. Wij gaan u nu vertellen waarom. FAMILIELEDEN, SYMPATHISANTEN EN TROUWE LEERLINGEN ZIJN DE ECHTE DADERS. Dit had u trouwens ook al kunnen weten. Door te lezen:

1) "Heideggers filosofie heeft altijd een bijzondere aantrekkingskracht op franse intellectuelen uitgeoefend. (...) De postmoderne denker Jacques Derrida bouwt net als Heidegger aan een revolutionaire filosofie door van vertrouwde woorden één enkele letter te veranderen. Het postmoderne denken is in de ban van Heidegger".

2) "Als reactie op de dogmatiek van het marxisme hoort men wel eens dat

filosofie weer, net als voor de antieke filosofen, een levenskunst moet zijn, alsof dit betekent vrijblijvend te leven en te denken, zonder enig politiek standpunt. Sommigen richten zich dan op Heidegger".

3) "Het is een soort filosofiese onkunde dat Kundera zich met Heidegger verbindt, maar de reden is dat voor hem, als tsjech, de socialistiese kritiek klichématig is geworden. *Deze* ervaring moet natuurlijk serieus worden genomen, niet zozeer omdat ze een beroep op Heidegger rechtvaardigt als wel omdat ze duidelijk maakt dat ook het sociale denken kan verstarren".

4) "Heidegger vindt dat verschillende mensen verschillende waarheden hebben. Dat heb ik altijd als uiterst gevaarlijk beschouwd. (...) Op dat punt zijn veel mensen van veel later hem gevolgd. Gadamer zegt: 'Als je een auteur interpreteert, dan kun je ermee doen wat je wilt'. Derrida doet hetzelfde (...) Dat dit dus inderdaad kan samengaan met grote nazi-sympathieën verbaast me niet".

Opdracht: Los zelf de paradox op als zou van deze groep sympathisanten alleen Milan Kundera tegelijk sympathisant kunnen zijn en geen dader. Probeer daarbij niet terug te vallen op filosofiese onkunde.

Les 7. Maar waarom is het verhaal dat pas goed op gang komt na de Dood van het Subjekt een detektive-verhaal? Waarom is DADERANALYSE zo populair?

Kies uit de volgende antwoorden er één of meerdere:

a) Wanneer de politiek lijdt aan de wil tot filosoferen en de politie aan de wil tot diskussiëren, blijft er voor de verhalenvertellers niets anders over dan de wil tot arresteren.

b) Het is tegenwoordig droevig gesteld met de legitimiteit van de voorhoedepretenties van intellectuelen in het algemeen en filosofen in het bijzonder. De één na de ander verkondigen juist de meest spraakmakenden in eigen gelederen, in de volksmond wel aangeduid als *pomo's*, dat niemand, ook al heeft zij er nog zo lang voor doorgeleerd, een bevoorrechte relatie heeft tot het juiste standpunt. En dat elk beroep op een Algemeen Menselijk Belang of het Wezen van de Mens een veralgemeniseerd belang is van sommige menselijke wezens. Dat ook intellectuelen gekonfronteerd met de onaangename kanten van de werkelijkheid niets opschieten met gelijk hebben, maar zich dienen te verlagen tot het geminachte werk van gelijk krijgen. Dat daarom elke filosofie fundamenteel politiek is, wat nog niet gelijk staat met partijpolitiek. Bah, wat een onrustig idee. Is het niet verstandig deze bevuilers van het eigen nest drasties verdacht te maken?

Gefeliciteerd, beste abonnee van Het Goede Weekblad! Als u nu nog niet tot de konklusie bent gekomen dat het voorgaande in de huiskamer is getypt door een vrouwelijke, in Nederland opgegroeide indo die science-fiction

prefereert boven detektives kunt u er rustig vanuit gaan dat DADERANALYSE aan u niet is besteed.

Mieke Aerts.

Met dank aan A. Verbij, J. v.d. Geest, A. Bleich, G. v.d. Wal, Ph. Bregstein en F. Staal, voor hun onthullende bijdragen aan een onthullend Groene-nummer, waaruit mij duidelijk is geworden dat Martin Heidegger als kleine denker niet alleen staat.

Mieke Aerts is sociologe. Ze is werkzaam bij de vakgroep vrouwenstudies van de UvA.